

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unitatei”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Slăbiciunile noastre.

— Articol venit din afară. —

Suntem un popor mic de tot, nu numai în ce privește numărul, ci și în ce ne privește cultura și puterea. Ne încunjurăm cu zid chinezesc, și astfel pe noi nu ne cunoaște, și nici nu ne încrează nimeni. Noi nu ne arătăm lumii, nu ne pasă nouă de alții, nu scriem în alte limbi, nu ținem să avem legături cu popoarele culte, și să ne câștigăm simpatiile lor. Suntem destul de tari și destul de învățați, ce ne pasă ce cred alții despre noi. Apar o mulțime de lucruri despre noi, cele mai multe scrise cu rea credință, dar aproape toate compromițătoare pentru noi. În mai multe locuri se tratează chestii, care ne privesc deaproape. Nouă puțin ne pasă.

Aici e chestia episcopiei de Hajdudorog. Lucrul s'a făcut gata, și noi am aflat de el de abia atunci, când era deja hotărât în principiu. Stăruința neîncetată a guvernului unguresc, și, după cum se spune, amenințarea cu secularizarea averilor catolice și cu stările din Franța, l-au silit pe Papa să facă această episcopie, după șablonul celor latine, crezând, că după cum nu se germanizează Polonia din Silezia prin biserica latină, tot astfel nu se vor maghiariza nici Românii prin biserica grecească, Papa nu a știut, că la noi sunt alți oameni, nu ca în alte părți, și noi tragem scurta.

Starea bisericii catolice din Ungaria, încă a fost un motiv, care a contribuit la aceea, ca Papa să facă pe voia Regelui ungar. Biserica catolică dela noi stă destul de rău. Apponyi și Zichy, fiind la departamentul cultelor, nu au promovat cu nimic interesele bisericii catolice. Cel dintâiu a adus legea școlară, despre care a spus episcopul Majláth: „deși iea din drepturile bisericii mele, o votez”; iar al doilea

a lovit în biserică, alungând din cel mai însemnat post pe un catolic de frunte, și tot el va prezenta parlamentului proiectul de autonomie, care va lega și mai mult în cătușele guvernului biserica catolică, (Acest proiect, după profesorul Prohászka traistă de cerșitor-koldustarisznnya, a fost primit în congresul autonom în contra voturilor exprimate de catolicii iubitori de biserică. Majoritatea era de 13 voturi, exprimate de 13 episcopi catolici). Episcopii cei noi toți își parcelează moșiile, și gazetele spuneau, că aceasta li-s'a impus la numire. Lucrul s'a desmintit cu scrisul, dar nici unul nu-și lasă moșiile neparcelate. Ca să nu fie și mai rău, căci credința din Ungaria nu e la acelaș nivel cu cea din Franța, Papa a cedat puternicelor intervenții.

Dar aici suntem și noi de vină. Noua episcopie, după A. C. Cuza e pedeapsa lui Dumnezeu, iar după Ursu: vina întregii națiuni. Pe noi nu ne cunoaște nimeni, și dacă noi nu ne interesăm de noi, alții nu ne poartă grija. — Înainte cu câțiva ani, aveau Cehii la Roma pe păr. Zapletal, astăzi canonic, mi-se pare la Olmütz. Austriecii lucrau din toată puterea, să înființeze dieceze germane în Bohemia și Moravia. Și acest lucru l-a împiedecat păr. Zapletal, care în fiecare săptămână colinda pe la toți cei chemați să rezoalve această chestie, și le spunea între altele, și următorul argument: „Credeti Dvoastră mai mult vorbilor unui ministru, care face numai politică, iar politica cu morala nu sunt prietini buni, credeti mai bine acestuia, decât unuia preot, care numai lui Dumnezeu slujește?” Zapletal a venit din Roma, și după cum spun arhierii Cehilor acum le merg lucrurile cu mult mai rău.

Ungurii au înțeles lucrul acesta. Nereușind să capete un post de „uditor” la Rota Romana, au înființat la ambasada de pe lângă Va-

tican, un post de conzilier ecleziastic, care post îl ocupă spre îndestulirea lor, păr. Csiszárík. Pe când era lucru hotărât episcopia, acest prelat a fost numit canonic la Veszprém, rămânând și mai departe la Roma. Puterea lor a crescut mult, ei au făcut o parte din bula episcopiei nouă, în care bulă numele parohiilor sunt scrise — în ungurește — cu o ortografie impecabilă, cu toate, că cei din Roma nu știu nici acum, că răpозatul cardinal Samassa își avea reședința în Eger, căci în anunțul despre moartea lui, se citește în Acta Ap. Sedis: „Arcivescovo di Agria (Erlau)”.

De atâta ani se vorbește de o casă și o biserică românească la Roma. Înainte cu 6 ani lucrul se spunea din gura celor mari, că e isprăvit. Vedem, că rând pe rând capătă cu toții câte o casă și biserică, și noi care era să căpătăm și casă și biserică, lângă forul roman ori lângă forul lui Traian, stăm cu mâinile în sân, nepăsători, dovedind și prin aceasta, că pe noi nici sângele, nici credința, și chiar nici știința nu ne leagă de Roma. Ce n'ar putea isprăvi un preot inteligent și harnic în Roma? Casa românească ar putea să fie și un izvor nesecat de știință, dar mai cu seamă un focalar de lumină și căldură pentru atâta, cari nu ne cunosc și nu ne încrează.

Noi așteptăm să ne cutropească năcazurile, și atunci începem să punem vina pe alții. De când cu episcopia nouă, înjurăm la Papa și la Unguri, ca din gura cortului. Facem o gălăgie și un tãmbălău, de să te ferească sfântul, și nu ne dăm seama, că

Măța cea cu clopot
Face mare sgomot
Dar nu prinde șoareci.

E de datoria noastră să facem tot ce e posibil în contra noiei episcopii, dar cu tact politic. În gazete

se vorbește, că „vom vorbi prin București la Roma“, și se îndeamnă cei din București să facă perzeuții în contra catolicilor. La Dumnezeu și în țara Românească toate sunt cu putință, și s'ar putea să se facă perzeuții și demonstrații, dar ele nu ne-ar aduce nici un bine, ci numai pedeapsa lui Dumnezeu. Românii știu foarte bine, că nu catolicii din București sunt de vină pentru episcopia maghiară, și că n'ar fi numai o nedreptate, dar și o necinstită nerecunoștință a persecuta pe această temă pe catolicii din România. Lasă că ei n'ar simți întru nimic perseuțiunea.

Ni se fac atâtea chemări la neunire. Cei dela „Românul“, sau mai bine zis partidul național, a căruia e gazeta, știu foarte bine că nu ajung la nimic cu acest lucru. Doar episcopia maghiară greco-orientală e mult mai ușor de făcut, și nu va întârzia. Unii spun, că n'are cine o preconiza. Ușor se găsește vr'un episcop, ori, pentru bani frumoși, chiar patriarhul din Constantinopol. Și chiar dacă s'ar face acum treceri la biserica greco-orientală, nouă ne-ar face cele mai rele servicii. Episcopii noștri au fost părți la Roma în toamna anului trecut, că nu sunt buni catolici, și acum ar zice Ungurii către Papa: „Vezi Preasfinte că Românii n'au credință“.

Mai cu seamă articolele „Românului“, datate din Blaj, fac de sigur mare supărare E. S. Mitropolitului. Cel ce le scrie, numai în Blaj nu stă cu locuința, va fi el botezat, dar nu numai că nu e bun unit, dar nici creștin nu e. (In nr. 200) spune în articolul Veniți apostoli: Pleacă bunii preoți români, în suflete cu îndoială în dreptatea cerului. — pe buze cu blăsteme grele). Lumea va crede, că e un profesor ori preot blăjan, cel ce cu această dată scrie lucruri atât de copilărești. E de datoria celor ce țin la biserică, să arete în ce officină se prepară astfel de amestecături. De altfel noi, cei din afară, credem că mai sunt în Blaj oameni de talia lui Grama și a lui Bunea, cari știu să apere biserica față de oricine. Și între preoții bisericii noastre sunt și scriitori. Nu cred ei, că sunt datori să apere biserica lui Dumnezeu?

Cu injurături, oricui sunt ele adresate, nu poți ajunge la nimic. Nici Dumnezeu, nici Papa, nici împăratul nu știe de frica noastră.

Vorbele grele sunt în stare să ne amărască și pe puținii, cari până acum ne iubeau ori ne stimau. Nu ne batem pieptul, că am pierdut pentru neam Săcuimea și părțile, în cari cei din neamul nostru nu mai vorbesc o vorbă românească. Nu ne batem pieptul, că din 3 milioane și jum. numai o parte mică să declare solidară cu partidul național. Dar, când ni-se întâmplă năcazuri mai mici, strigăm ca din gura șarpeului.

Să ne punem pe lucru și să ne facem poporul puternic, cult și conștiu de sine, și atunci nu avem de ce să ne temem.

Un preot.

Discursul de deschidere

ținut la adunarea generală a „Asociațiunii“ (Sibiu 30 Sept. v. — 13 Oct. n. 1912 de prezid. Andreiu Bărsanu.

Excelența Voastră, înalt Prea Sf. Părinte Arhiepiscop și Metropolit, Prea Sfinți părinți episcopi. Doamnelor și domnilor!

Iată-ne întruniți din nou în adunarea generală a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ pentru întâia oară dela memorabila adunare din Blaj, în care s'a serbat existența de 50 ani a însoțirii noastre culturale. Vibrează și acum în inimile noastre amintirea frumoaselor zile de 15, 16, 17 August v. 1911 când ne aflam la un loc: preoți și mireni, cărturari și plugari, tineri și bătrâni, bărbați și femei, în acel oraș bogat în aduceri aminte istorice românești cuprinși de vraja trecutului, mișcați până în adâncul sufletului de privescerea miilor de oameni, pătrunși de același gând și dor, însuflețiți de cuvintele auzite și de frumoasele producții artistice, la care avusem norocul a fi de față, purtați pe aripile vântului de primul zburător român dela noi și înălțați în sferile luminoase ale entuziasmului și ale încrederii în sine, de aripile și mai îndrăznețe ale gândului, răpit de un moment, de înviorare sufletească.

Este timpul să ne dăm seama ce a rămas pe urma acestor clipe de înălțare sufletească, ce a răsărit din semințele aruncate în inimile noastre în frumoasele zile dela Blaj, de acum un an și în deosebi ce pași înainte a făcut însoțirea noastră culturală, de atunci încoace?

Și dacă spre a răspunde la aceasta întrebare și pe temeiul răspunsului obținut a câștiga o îndrumare pentru viitor, am ales din nou sediul comitetului central în care am serbat înainte cu trei ani, amintirea marelui Arhiepiscop Andreiu Baron de Șaguna am făcut-o ca să ne aducem aminte de un alt bărbat carele de asemenea a stat la leagănul însoțirii noastre și de al cărui nume e legat tot trecutul ei, timp de trei decenii și mai bine. Bărbatul acesta este Gheorghe Barițiu dela nașterea căruia, s'a implinit în primăvara anului acestuia un veac și a cărui binecuvântată activitate este vie încă în amintirea generației mai în vârstă.

Sub impresiunea pildei vii de activitate neobosită închinată binelui obștesc a nemu-

ritorului Gheorghe Barițiu, vom cerceta deci ce am făcut noi în cadrele însoțirii din care facem parte în curs de un an și mai bine și în ce direcție au a se îndrepta pașii noștri de aici înainte în conglăsuire cu menirea Asociației în numele căreia ne-am întâlnit în locul acesta.

Ori cine a aruncat o privire asupra raportului general al Comitetului nostru central s'au a urmărit cu oare care băgare de seamă mersul instituțiunii ai cărei membri suntem, a trebuit să observe, că lucrarea cea mai de seamă a însoțirii noastre în timpul din urmă a fost și este răspândirea luminei în straturile cele mari ale poporului, propagarea cunoștințelor folositoare și a năvurilor bune în cercuri cât mai largi, închegarea rândurilor între diferitele pături ale poporului nostru: între orașeni și săteni între cărturari și necărturari, între intelectuali și meseriași și plugari; — Lucrarea aceasta indeplinită cu deosebire de despărțăminte și agenturile comunale ale însoțirii noastre, s'a manifestat în sutele de prelegeri populare ținute în bibliotecile înființate, în deprinderea cu cititul și scrișul al acelor necunoscători de carte în întocmirea câtorva expozițiuni mai mari sau mai mici și în premiarea produselor mai de seamă expuse în înființarea câtorva reuniunii culturale sau economice, în încurajarea învățătorilor la o mai bună îngrijire a grădinilor școlare și, ici-colea, în distribuirea de altoi și de mașini agricole între țărani noștri.

Și cu bucurie trebuie să constatăm că aceste nobile năzuințe cari stau în deplin acord cu menirea însoțirii noastre, încep a fi îmbrățișate în cercuri tot mai largi, că la lucrarea mântuitoare de luminarea poporului nostru iau parte tot mai multe elemente, chiar și în ținuturi, cari până acum le considera, dacă nu aproape perdute, cel puțin nu tocmai accesibile culturii românești, în urma înrăuririlor nefavorabile străine de tot felul. Dovadă nouă — înființatul despărțământ Vișău-Iza, din ținutul Maramureșului, în care o mână de oameni devotați desvoaltă o activitate din cele mai laudabile, și despărțământul Sătmăr-Ugocia, în care acum decurând câțiva vrednici tineri din dieceza Gherlei au ținut o serie de prelegeri populare, înviorând inimile poporenilor noștri din acele părți și storcând chiar și aprobarea străinilor. Și tot astfel la Ceica și la Marghita din comitatul Biharei, la Giurgeul din Săcuime și peste tot unde a răsunit glasul chemării la viață prin cultura națională.

Toate acestea ne dovedesc, că poporul nostru e străbătut de dorul de lumină, că el începe a prețui tot mai mult cartea românească și că în sufletul lui a început a prinde rădăcini tot mai adânci convingerea, că mântuirea lui nu are să și-o aștepte decât dela sine însuși. Și în împrejurările grele de astăzi pline de decepțiuni, de nenorociri elementare și de zăngănitul armelor, aceasta convingere este busola cea mai sigură, care ne poate duce la un viitor mai fericit. Numai prin luminarea minții prin întărirea puterilor noastre trupesti și sufletești sub povăza unor principii morale sănătoase și sub steagul iubirii frățești, vom fi în stare a învinge greutatea, ce ne stău în cale și a ne asigura un loc vrednic între popoarele cu cari am fost ursiți a vieții împreună.

Deși însă putem constata în timpul din urmă oarecăr progres în lărguirea cercului de activitate al însoțirii noastre, totuși am greși, dacă am crede, că s'a făcut și să face tot ce trebuie făcut. Din potrivă dacă nu voim a ne înșela înșine, suntem datori a reeunoaște, că în multe părți pătura noastră cultă încă nu este pătrunsă de ajuns, de problemele „Asociațiunii“, că unele despărțăminte sunt și acum cadre fără de ostași, și că cei puși în fruntea lor sau nu-și fac datoria de loc, sau și de fac din când în când unele încercări, nu au destulă perseverență, ca să le ducă la bun sfârșit, ci să opresc la mijlocul drumului, așa, că din silințele lor nu să alege nimic pozitiv.

Dovadă, că nu toți intelectualii noștri știu prețui după cuviință însemnătatea însoțirii noastre, și nu sunt în stare a se însufleți pentru scopurile ei este și numărul, relativ mic, al aceluia, cari au intrat în cadrele ei: 2649 față cu numărul de aproape 10,000 câți s'au socotit mai anii trecuți că s'ar putea înscrie ca membrii.

De altă parte, cum ne-am luat îndrăzneala a constata și cu alt prilej, între frunțașii noștri din diferitele regiuni ale țării nu e destulă legătură sufletească; ei nu să știu însufleți din destul pentru acela ideal și nu să știu supune unei discipline stricte pentru aducerea lui la îndeplinire. O parte mare dintr'ansii să mărginesc a-și vedea de năcazurile proprii, iar alții, deși mai puțin egoști, să izolează în cercul restrâns al împrejurimii nemijlocite, nevoind să știe nimic de ce să întâmplă afară de hotarele comunei, cercului sau cel mult comitatului în care trăiesc.

Spre a ilustra aceasta afirmare voi aduce un singur exemplu.

În cele câteva centre, în care avem școli secundare românești sau seminare pentru creșterea viitorilor preoți și învățători s'a făcut de o vreme încoace frumosul obicei de a se ținea, mai cu seamă în timpul iernej, conferențe de cuprins felurit pe seama publicului doritor de știință din acele centre. Ei bine așa voi să știu, că chiar dacă conferențiarilor dintr'un loc cunosc ce se petrece în celalalt punct: dacă de pildă la Brașov să urmărește, ce subiecte să tractează la Blaj, și dacă la Sibiu ne dăm seama de materiile tractate la Năsăud, la Brad și la Beiuș?

Tare mă indoesc că ni s'ar putea da un răspuns pozitiv la aceasta întrebare, afară de ară de vre-o informație întâmplătoare culeasă din vre-o știre scurtă rătăcită în coloanele nu știu cărei gazete.

Era vorbă într'o vreme de un schimb de conferențieri, ce avea să se facă sub egida Asociației noastre. S'a făcut, cât îmi aduc aminte o încercare sau două cu succes foarte frumos, cum însumi am avut prilej a constata; dar atâta a fost tot, și mai departe lucrurile au rămas tot în starea de mai înainte.

Și ce urmări favorabile ar avea un asemenea schimb își poate închipui ori și cine. Publicul nostru s'ar deprinde a se ocupa cu aceleași probleme emancipându-se din când în când din cercul străim al intereselor locale, ne-am mai prezenta ideile, ne-am cunoaște mai bine unii cu alții și ne-am ști prețui reciproc, — cu un cuvânt: am aduce la îndeplinire aceea „unire în cuget și simțiri“ pe care o cântăm de atâta

vreme, dar pe care încă n'am isbit a înfăptui pe deplin până acuma. Dar am putea lua și alte pilde ca să dovedim această lipsă de legătură sufletească.

Iată avem un număr destul de frumos, de reuniuni de natură diferită, de cântări, de meseriași, de învățători, de femei și una-două de comercianți și agricole.

Oare între aceste reuniuni aflăm legăturile de lipsă pentru o purcedere unitară spre ajungerea scopului comun, pe cari îl urmărim, — legături pe cari le observăm la însoțirile altor popoare? Așa de pildă de câte ori să intrunesc corurile reuniunilor de cântări ca să emuleze unele cu altele și astfel să se îndemne reciproc a face progrese tot mai mari în arta sublimă și însuflețitoare a muzicii?... Sau reuniunile noastre de meseriași să sprijinesc oare una pe alta, să interesează indetul de relațiile diferitelor centre, cu meseriași români, căutând să îndrumeze tineretul la meseriile de cari avem mai mare trebuință?... Sau iarăși, învățătorii noștri urmăresc cu destulă băgare de seamă lucrurile colegilor lor din ale reuniuni, căutând să stabilească o unitate în activitatea lor atât de însemnată pentru viitorul popoului nostru?

Cât despre reuniunile de femei, tocmai în timpul din urmă să ventilează ideea ca să se încerce o apropiere a lor, ceace ar forma în mod însemnat nizuințele lor filantropice și culturale.

Ce deosebire în privința asta la noi și la popoarele cari locuim împreună, dar care a avut norocul a înainta mai mult în cultură! Să luăm de pildă pe concetățenii noștri Sași și să vedem ce legături strânse sunt, între număratoarele lor însoțiri de tot felul.

Cât de însuflețitoare sunt întrunirile societăților lor de gimnastică și de cântări? Ce corespondință vie este între reuniunile lor de meseriași și de comercianți și cum să înștiințezează una de alta de locurile libere la diferitele măestrii și de trebuințele cari să simt într'o piață și în trața! Dar între învățătorii lor ce comunicare vie de idei și împărtășire generală la discutarea însemnatelor, dar de multe ori și complicatelor probleme școlare! Agricultorii lor de câte ori se întâlnesc ca să discute cestiunile ce-i interesează! În sfârșit femeile lor cu preotesele în frunte de câteori convin în adunări regionale sau chiar în congrese generale spre a să sfătui în privința creșterii tinerimii, a înaintării economiei caznice, a îngrijirii bolnavilor și a ajutorării celor lipsiți!

Am putea zice, că pe lângă unitatea de credință și pe lângă situația materială mai bună, rezultă în urma dezvoltării istorice excepțional de favorabile, precum și în urma progresului în cultură, puterea acestui mic popor stă tocmai în legăturile sufletești dintre membrii săi chiar și între tineretul popoului, despre care e vorba să cultiveze spiritul acesta demnitatea sufletească. De câte ori gimnaziștii din diferitele centre să sești să cercetează unii pe alții învățând a cunoaște pe lângă frumusețile țării pe frații lor de același sânge și de aceeași limbă, cu cari mai târziu vor avea să lucreze împreună în viața publică.

Exemplul acesta, ce-l avem zălnic înaintea ochilor ar trebui să-l imitam mai mult ca până acuma.

Să ne deprindem a ne simți cu toții membri ai aceluiași popor, se luăm parte la bucuriile și la suferințele obștești să jertfim tot ce ne stă în putință pentru binele totalității, și astfel puterea noastră să stea în comunitatea noastră sufletească.

Și fiind-că a fost vorba de conferențele literare-științifice și de însemnătatea lor, mă gândesc dacă n'ar fi cu putință să se facă și la noi aceea-ce se obicinuește de un timp încoace la alte neamuri și ce a isbit a face cu rezultat așa de strălucit neobositul apostol dela Văleni care, în câțiva ani de zile dintr'un orașel, cunoscut înainte prin prunele sale și prin țuica sa, a creat un centru cultural, cercetat de atâția tineri doritori de știință, ba chiar viăstare ale familiei regale din Statul vecin — înțeleg dacă n'ar fi cu putință să se întocmească și la noi niște cursuri de vară, sau — cum să mai numesc asemenea cursuri, dacă n'am putea avea și noi o Universitate poporală? Condițiile pentru o astfel de instituție, nu ne lipsesc. Între profesorii noștri și între cealalți intelectuali, avem bărbați cari se ocupă cu cercetări științifice și cari ar putea împărtăși și pe alții din comoara cunoștințelor lor. Cât pentru localități potrivite pentru asemenea cursuri de vară, puține ținături vor fi așa de bogate ca Ardealul nostru și regiunile învecinate.

Iată așa — dară, o problemă cu care ar merita să ne ocupăm și asupra căreia atrage îndeosebi luarea aminte a secțiilor noastre literare științifice.

Ce însemnătate ar avea pentru noi niște asemenea cursuri este ușor de înțeles. Pe lângă înmulțirea cunoștințelor ele ar contribui în mod însemnat la înfrățirea sufletelor și la stabilirea legăturilor de care am amintit mai înainte și de cari avem atâta trebuință.

Pe lângă legăturile intelectuale și morale însă suntem datori, — ca se voim să ajutăm popoului nostru, — să stabilim între noi și cât se poate de mult legături materiale știut fiind, că bunăstarea materială este o condiție neapărată a progresului cultural.

Aceasta o vom putea face, dacă vom stărui din toate puterile noastre pentru înfăptuirea unei organizări, cât mai complete financiare și economice între toate păturile popoului nostru. Avem ce e drept în privința aceasta un început destul de frumos, în băncile noastre, este vorba acum, ca lucrarea începută s'o ducem mai departe, căutând formele potrivite în care întreg poporul nostru și în prima linie țărănimea noastră care formează temelie neamului nostru întreg să-și vadă ocrotite interesele sale materiale, deprinzându-se cu spiritul de cruțare ajutându-se reciproc în cazuri de lipsă, purtând o economie rațională, valorându-și mai bine produsele sale agricole, folosindu-și mai bine munca sa, părăsind deprinderile păgubitoare și peste tot tinzând la o viață mai bună și mai deamnă de niința omenească.

Îndeosebi în ce privește organizarea economică a țărănimei noastre avem un îndemn cât se poate de prețios din partea acelui bărbat, pe care pare-că însăși prevedința l'a trimis în ajutorul popoului nostru și care cuprinde în inima sa în adevăr nobilă, interesele neamului nostru întreg: „dela Nistru până la Tisa“ cum zice poetul... din

partea marelui binefăcător, întreit de mare în modestia sa, care este domnul Vasile de Stroescu.

Nu numai prin darurile sale, în adevăr princiar, și-a câștigat acest mare bărbat un titlu de recunoștință vecinică a poporului nostru, ci tot așa de mult a căutat să ne stea întru ajutor prin sfaturile sale binevoitoare, îndemnându-ne să ne interesăm aproape de păturile largi se cere poporului nostru, să le ușurăm greul vieții, organizându-le economic, să le ridicăm la o viață mai conștientă și mai neatârnată, să-i învățăm pe țărani noștri, a fi „oameni de sine știutori și stătători“, și să nu-i lăsăm a ajunge „cerșitori“. Problema aceasta este poate cea mai însemnată, care bate la porțile instituției noastre și îndeobște ale tuturor factorilor chemați să îngrijească de înaintarea poporului din care face parte, și dela deslegarea înțeleaptă și nimerită a ei atârână de bunăseamă, o parte însemnată a viitorului nostru.

Recunosc că rezolvirea unei asemenea probleme pretinde multă chibzuință, multă precauție și mai ales mult devotament, din fața ei însă nu ne putem ascunde, dacă nu voim să luăm asupra noastră o grea răspundere pentru viitor.

Am însă prea multă încredere în iubirea de neam a conducătorilor noștri, ca să mă îndoiesc că nu vor pregeta a-și da toate silințele pentru deslegarea norocoasă a acestei însemnate chestiuni și pentru desăvârșirea legăturilor sufletești și materiale ale poporului nostru în timpul cel mai apropiat.

În nădejde că fiecare din membrii instituției noastre va contribui la desfacerea problemelor pe cari mi-am luat libertatea ale atinge, Vă invit să pășim la lucrările pentru cari s'a chemat această adunare generală.

Adunarea Asociațiunii.

— Raport special —

După adunarea generală jubilară și maiestuoasă dela Blaj, adunarea din ast an a Asociațiunii ținută la Sibiu a trecut aproape, că o adunare mai succasă a unui despărțământ bine condus. Fie din cauza timpului înaintat, fie, mai ales credem noi, din cauza vitrejimei vremurilor și a deprinderii generale sufletești ce stăpânește toată lumea românească dela noi, pentru multele miserii de ordin public, ce avem să îndurăm, — a lipsit dela adunarea din ast an a Asociațiunii entuziasmul atât de necesar în astfel de împrejurări și ocazii.

După o veche și bună datină, adunării i-a premers câte o slujbă dumnezească în amândouă bisericile noastre.

În biserică catedrală ortodoxă a servit Escel. Sa Mitropolitul Ioan Mețianu, cu numeroasă asistentă. Tot I. P. S. Sa a ținut și o instructivă predică, în care îndeamnă la cultivarea și intrarmarea sufletelor cu armele minții luminate de spiritul vecinic dăinuitoare al credinței. A cântat frumos corul

mixt al dlui Popovici. În biserică lume multă, P. P. S. Lor Episcopii Papp dela Arad și Dr. Cristea dela Caransebeș și fruntași din cler și mireni, adunați la Sibiu pentru congresul bisericesc.

La biserică noastră slujesc pâr. canonic dr. Vasile Suciu, protopop Nicolae Togan și pâr. D. Deac din Calvasăr. În biserică lume multă. La sfârșit protopopul Togan în o frumoasă vorbire face panegiric marelui George Bariț, al cărui bust se va desvâli azi, ca un prinos al neamului pentru ilustrul fiu, relevă meritele lui ca profesor, istoric și mai ales ca ziarist, acești muncitori atât de ingrat respălățiți și îndeamnă pe cei prezenți să contribuie în favorul fondului ziaristilor.

Sedința I.

La ceasurile 11 se deschide adunarea în sala festivă a Asociațiunii. În un colț al salei împrejmuit de frunze verzi tabloul lui George Bariț. În sală multe lume, mai ales dame. Alături de masa presidială d. Vasile Stroescu, marele mecenat al neamului nostru. În șirul prim Escelenția Sa Mitropolitul și Presștiinții episcopi Pap și Cristea.

Adunarea o deschide prezidentul Andreiu Bârșanu, cu vorbirea ce publicăm în alt loc al foii. Discursul presidential e subliniat adese de aclamările asistenței.

Înainte de a intra în ordinea de zi, dl prezident mulțumește Arhierilor pentru că au luat parte la această adunare, de asemenea relevă prezența dlui Vasile Stroescu. Ovații lungi și îndelungate acopere cuvintele prezidentiale. Mitropolitul mulțumește pentru cuvintele prezidentului și cere binecuvântarea lui Dumnezeu preste lucrurile Asociațiunii. De asemenea dl Stroescu își închină capul în semn de mulțumită.

Intrând în ordinea de zi prezidentul invită pe delegați să se înscrie la secretarul administrativ. Raportul general al Comitetului central se conzideră cetit fiind deja tipărit și împărțit membrilor. Pentru cenzurarea feluritelor rapoarte și alte lucrări, dl adv. Dr. Aurel Cosma face următoarele propuneri:

În comisiunea I. pentru examinarea raportului general: dr. E. Dăian, dr. A. Frâncu, dr. V. Braniște, dr. N. Bălan, dr. A. Vlad și dr. I. Maniu.

În comisiunea II. pentru cenzurarea socotelor și a budgetului: I. I. Lăpădatu, Fr. Hossu-Longin, C. Pop și Vasile C. Osavadă.

În a III. pentru înscrierea de membrii noi: dr. I. Stroia, dr. L. Borcea, dr. A. Crăciunescu, dr. N. Comșa, dr. T. Brediceanu și D. Vulcu; și în

IV. Comisiunea de candidare: L. Trițean, Rom. R. Ciorogariu, protosințel. E. Ungurean, dr. N. Oncu și dr. O. Ghibu.

După acestea prezidentul încheie sedința I. invitând publicul să asiste la desvâlirea bustului fostului prezident al Asociațiunii, fericitului George Bariț.

Desvâlirea bustului.

Alături de Casa națională în grădina Internatului de fete e așezat bustul. Se spune, că magistratul orașenesc n'a îngăduit să fie așezat în parcul orașenesc, poate pentru că se temeau să nu întunece pe Schiller, care e așezat pe un soclu modest. Serbarea pentru desvâlirea statuei s'a început cu *Imnul „Asociațiunii“*, compoziția prof. Iocob Mureșianu. Cântarea a fost minunat executată de corul seminarial. A urmat discursul pres. Bârșeanu, care a schițat viața și activitatea publică alui Bariț. Terminând, pânza cade și vorbiterul adresează încă câteva cuvinte bronzului, ce ne înfațesează pe Bariț, vorbind și gesticulând. Publicul se descopere și aclamează pe dl Oscar Spăthe autorul bustului. Dl Bârșeanu depune apoi o cunună în numele Academiei al cărei prezident a fost Bariț, dl avocat Lengher, depune o altă cunună în numele femeilor române din Brașov, urmează ficele și nepoții lui Bariț, profesorul Precup în numele profesorimii Blăjene (o mare cunună de lauri), Oct. Rusu din Cluj în numele tinerimii universitare, dr. Boioga în numele școlii de fetițe, urmează societatea „Carpații“ din București, fondul de teatru, ziaristii etc. — Corul fetițelor cântă: *Lată ziua triumfală*, iar corul seminaristilor: *Dorul înstrăinatului*, și festivitatea se termină iar publicul se duce la masă.

Banchetul.

La 2 ore a fost masă comună la hotelul „Unicum“. Au luat parte vre-o sută de persoane în frunte cu episcopii Papp și Cristea. N'au lipsit nici toastele obicinuite pentru Majestatea Sa, pentru Arhierii, pentru prezidentul Asociațiunii, pentru directorii despărțământelor, pentru presă etc. D. Bârșeanu în un simțit discurs a închinat pentru marele binefăcător Vasile Stroescu, căruia i-s'au făcut îndelungate ovații. Peste tot locul persoana d-lui Stroescu deștepta un foarte viu interes, toți doreau să-l vadă și să-l cunoască, mai ales că se lățise odată vorba, că nici n'ar exista, ci ar fi numai o persoană fictivă.

Sedința festivă.

La orele 4. sala Muzeului e plină bărbați mai puțini, dame multe. Prezidentul deschide sedința festivă a secțiilor literare a „Asociațiunii“ dând cuvântul protopopului dr. Ioan Lupuș, care ține o conferență liberă de aproape o oră și jumătate vorbind despre fericitul George Bariț.

Dl Lupuș vorbește ușor și bine, mulți ziceau, că conferența o spune pe din afară; ceice l-au urmărit cu atențiune au putut observa însă, că vorbește liber, alegându-și câteva puncte de mănecare din viața lui Bariț și citând mult din scrierile lui. Într'o vreme a deviat cu totul, cât ascultătorii nu mai știau dacă e vorba de Bariț ori de Mitropolitul Șaguna. Ar fi bine dacă dl Lupuș și-ar reconstrui conferența tipărindu-o în broșură, ar fi un prețios omagiu adus memoriei marelui bărbat și o schițare amănunțită a activității lui, cum nu s'a scris până acuma.

Filip Haas și Fii

Fabrica: Sopron.

(30) 17-20

fabricanți de tapete și de stofe pentru mobile în Cluj, strada Unio Nr. 3. Mare asortiment în tapete și stofe de mobile, în perdele de stofă și de dantelă, plapome, linoleie, pânze cerate și tapete veritabile persiane.

Aranjamente complete pentru hotelurile și scalde.

Terminând, conferențiarul e viu aplaudat și felicitat. Dl. President îi aduce mulțumite în numele adunării.

Seara la 8 Reuniunea de cântări din Sibiu a dat un mare și succes concert în sala dela Gessellschaftshaus. Biletele s'au vândut toate. Dăm programul concertului dirijat de dl. A. Stubbe:

1. G. Dima: De tine se bucură și T. Popovici: Doină (solo de bariton de d. dr. Felea).

2. Mendelsohn: Loreley (cor cu solo de sopran d-na V. Triteanu).

3. Mozart: Concert (pian — d-șoara Ana Voileanu).

4. M. Bruch: Frumoasa Ellen (cor cu soli de sopran, d-na V. Triteanu și bariton, d. V. Cioban).

5. G. Enescu: Rapsodie românească (orchestra orășenească).

Solii au plăcut foarte mult, d-na Triteanu face mereu progrese.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Viceprotopopul Fărăgăului Nicolau S. Aron a fost promovat de protopop actual, iar Ioan Hossu vp. on. și parohul Milașului mare întru protopop onorar.

Sfintire de școală. Senatul școlastic gr.-cat. român din Breb (Maramureș) invită la sfintirea școlii confesionale de nou zidite ce să va îndeplini la 17 Octomvrie n. înainte de amiază.

Aviz. „Cartea de cetire“ pentru clasa II, III și a IV primară de I. F. Negruțiu și P. Ungurean. Ediția a IV. îndreptată și amplificată — a fost aprobată prin ordinul ministerial din 25 Septemvrie 1912 Nr. 127207.

Concurse. Pentru stațiunea de cantor-invățător din comuna Curticap, districtul protopopose Reghin se publică concurs cu terminul 25 Octomvrie n. 1912. Tot până atunci pentru stațiunea de învățător din comuna Valhid, distr. protop. Ibașfalau; de învățător din comuna Fildul-de-jos distr. protop. Morlaca; de învățător din comuna Spring distr. protop. Sebeș; de cantor-invăț. din comuna Aiud distr. protop. Aiud; de inv. din comuna Lăpș distr. protop. Cluj; de inv. din comuna Murăș-Gheja distr. protop. Murăș-Uioara; de inv. din comuna Ocnia distr. protop. al Fărăgăului; de cantor-inv. din comuna Șardul-unguresc, distr. protop. Cluj și de inv. din comuna Csáki-Gobó distr. protop. Dârgea.

Dela congresul euharistic. Firma R. Lechner (Wilhelm Müller) din Viena (Graben 31) a pregătit un preafumos album cu vederi dela procesiunea cu sf. Euharistie, ținută cu prilejul congresului din luna trecută. Albumul se vinde pentru prețul de cor. 2 numai. Albumul acesta a apărut deja în a doua ediție și constituie un suvenir plăcut și interesant dela acel congres. Se vând și ediții legate cu 6 cor. și 15 cor. cum și ediții elegant legate cu 60 și 90 cor. Un exemplar din 6 astfel de ediție a fost predat Majestății Sale și una card. dr. Nagl, exprimându-și amândoi înalta satisfacție față de aceste produse ale artei grafice.

Constituire. Societatea de lectură „Inocențiu M. Clain“ a teologilor din Blaj s'a constituit în ședința din 13 Oct. n. în modul următor: președinte Ioan Crișan a. IV. v.-prez. Ioan Bozdog a. III. secretar Emil Tătar a. IV. casar George Târnavăean a. III. controlor Octavian Modorcea a. II. arhivar Horațiu Tit Grama a. III. bibliotecar Alex. Precup a. II. v.-bibliotecar Crăciun Radu a. I. notar Petru Feneșan a. I. econom I. G. Gataky Văleanu a. III. econom II. Aurel Horvath a. I. și III Iuliu Covrig a. I. Membrii în comisia literară: P. Boeriu a. IV. L. Opreș a. IV. V. Crișan a. III. R. Moldovan a. III. I. Modrigan a. II. I. Pop a. II. T. Popa a. I. A. Rusu a. I.

Hymen. Mărioara Orian și Dr. Justin Pop, anunță celebrarea cununiei lor, care se va serba Joi în 24 Octomvrie n. în biserica română gr.-cat. din Cizer.

La mulți ani!

În atențiunea învățătorilor. Nona lege militară, art. XXX din 1912, obligă atât pe absolvenții de pedagogie, cât și pe învățătorii cu funcțiune, la serviciu militar de un an, cu titlul de voluntari. În timpul de tranziție de 7 ani absolvenții de pedagogie cari n'au post au dreptul să ceară amânarea serviciului până la 1 Octomvrie din anul al 24-lea al etății lor. Dacă în restimpul acesta primesc și intră în funcțiune învățătorescă au dreptul să ceară a fi transpuși în rezervă. (Vezi § 82 aliniat 4.)

Cum se sprijinește la noi presa bisericească. Estragem din o scrisoare a unui preot arhidiecezan următoarele: „Începând dela ziua când a-ți primit epistoala aceasta să nu-mi mai trimiteți foaia... Eu de altcun abonez „Gazeta Transilvaniei“, iar „Unirea“ o pot ceta dela alt preot din vecini“. Nu adaugem din partea noastră nimic, constatăm, că astfel e sprijinită unica foaie bisericească unită în aceste vremuri de grea cercare pentru credincioșii ei, — iar la alte neamuri în zile anumite de peste an se fac colecte în favorul presei. Când vom fi ajuns și noi la punctul acesta oare? Credem, că niciodată!

Vinul de poame ca medicament contra podagrei. La oamenii prea dispuși podagrei, vinul de viță beut în măsură cât de mică strică și promovează în mod fatal această boală grea.

De alta parte însă, să recomandă pelagrosilor, ca cel mai bun medicament, contra acestei boale vinul de mere respective de poame.

Acest vin are darul de a curăți sângele, exerciind în același timp o influință binefăcătoare asupra trupului bolnav prin ce, cei-ce sufer de podagră prin consumarea vinului de mere scutesc, ori cel puțin înălțură pericolul.

Sfaturi contra alcoolismului. Nu dați copiilor voștri nici o picătură de vin! nici o picătură de bere! nici o picătură de rachiu! De ce? Pentrucă alcoolul de orice fel și oricât de puțin face numai rău copiilor. De ce? 1. Alcoolul împiedecă dezvoltarea trupului și minții copilului. 2. Alcoolul obosește repede, lenevește și micșorează atenția în școală. 3. Alcoolul sporește neascultarea față de părinți. 4. Alcoolul pricinuieste insomnie și nervozitate. 5. Alcoolul primejduiește moralitatea copiilor. 6. Alcoolul slăbește puterea de împotrivire a trupului, înlesnind nașterea boalelor de

tot felul. 7. Alcoolul mărește durata oricărei boli. 8. Alcoolul în loc să astâmpere, atâta setea și obișnuiește ușor pe om cu băutura.

Cheltuieli militare 205 milioane coroane, să recer pentru acoperirea pretenziunilor militare: pentru armată 179, pentru marină 26 milioane.

Aceasta sumă va fi împrumutată dela Cassa Rotschild din care cauză ministrii de finance au declarat că vor demisiona.

Azil de orbi. Ministrul de culte al Ungariei a lansat următorul cercular în chestia azilului de erbi deschis deja la 1 Sept. 1912:

„Din 100,000 cor. lăsate de Alexandru oarecând Nagy de Hidaskút, s'a înființat în patria noastră cel dintâiu azil pentru copii orbi, în care deja din 1 Septemvrie a. c. se primesc copii orbi în etate dela 5—7 ani.

În azil — pe baza mizeriei dovedite — se suscep copiii orbi în etate de 5—7 ani, fără deosebire de sex, religione și naționalitate, cari afară de orbie nu au alte scăderi trupesti ori sufletești.

Elevii suscepti se împărtășesc în azil de creștere cu instrucțiune de specialitate și de îngrijire corespunzătoare.

Suplicile de primire îndreptate către Ministrul de culte și instrucție publică sunt de a se adresa direct institutului reg. regnicolar de orbi din Budapesta (VII. István út 95), unde se pot lua și îndrumările de lipsă cu privire la primire.

Necrolog. † Ioan Lupeanu măestru faur, în Fărău, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului Sâmbătă în 5 Octomvrie n. la oarele 5 d. a. în anul al 53-lea al vieții sale.

Ziua a doua.

— Raport telefonic. —

În numele comisiunii I. protop. dr. E. Dăianu face un lung resumat al activității dezvoltate de Asociațiune, propunând, ca tovarășii sătești să se finanțeze nu de „Solidaritatea“, ci de băncile regionale sub egida Asociațiunii, realizând Asociațiunea în chipul acesta încă unul din idealele sale: unitatea economică, pe lângă cea culturală. Asupra acestui punct se încinge o lungă și interesantă discuție la care iau parte dnii Ungurean, Lăpădat, Ivan, Osvadă, dr. Vlad, Part. Cosma și Tordășan.

Ședința se intrerupe până după prânz. Urmează deschiderea Congresului bisericii ortodoxe și Congresul comercianților.

După-ameazi ședința se continuă. Mai vorbește dr. Maniu, asupra tovarășilor și apoi discuția se încheie primindu-să propunerea comitetului central.

Conferențiarul agronomie propune comisia să se susțină și pe mai departe, — ceea-ce adunarea acceptă.

De asemenea se primește propunerea comisiunii, ca comitetul se vină cu un proiect pentru ridicarea Internatului Petrau din Cluj.

În locurile rămase vacante în comitetul central prin moartea d-lui Leményi și d-lui Borcea, se aleg dr. Eusebiu Roșca și dr. Lucian Borcea.

La invitarea adv. dr. Vlad adunarea generală viitoare se va ținea la Orăștie.

De seară bal cu diferite jocuri naționale.

Rubrică medicală.

Noțiuni de Bio-fiziologie anatomică cu aplicații la igienă.

(Continuare.)

(10)

2. *Alimentele organice* le putem împărți în alte două clase: a) alimente organice cu azot și b) alimente organice fără azot.

Printre alimentele organice ce nu conțin azot și cari cuprind C H O (cari sunt deci substanțe ternare) avem *amidonurile, zaharurile și grăsimile*. Aceste trei categorii de corpuri sunt toate alimente. În primele două categorii, adică în amidonuri și zaharuri numărul atomilor de hidrogen este dublu aceluia de oxigen și oxigen este $\frac{1}{2}$ din care cauză au fost numite și hidrați de carbon. La cele de al treilea, adică la grăsimi, raportul dintre hidrogen și oxigen nu mai este ca $\frac{1}{2}$ ci este un alt raport oricare.

Între elementele organice cu azot avem *albumina, fibrina, caseina, scutonina, geutenul, aleurona* și altele. Să studiem acuma fiecare din aceste corpuri: apa ne este destul de cunoscută. Sărurile minerale cele mai importante sunt: clorura de sodium care intră cea mai mare cantitate; mai intră apoi săruri de potasium, de calciu, săruri de fer, însă în cantitate mai mică. Sunt în fine și alte săruri de foarte mică importanță fiindcă intră în proporție prea mică.

Cantitatea pe care trebuie să o ia un om pe fiecare zi, din aceste diferite săruri, este 35 gr. Amidonurile a căror formulă este $C_6 H_{10} O_5$ și în care raportul dintre hidrogen și oxigen este, după cum am spus ca $\frac{1}{2}$ și să extrag de obicei din plante. Între amidonuri sunt făinurile: făină de păpușoiu, de grâu etc. Zaharurile au formula $C_{12} H_{22} O_{11}$. Grăsimile sunt niște eteruri ale glicerinei. Principalele grăsimi sunt unele de origine animală ca: sărurile, grăsimea de porc, untul etc., iar altele de origine vegetală ca uleiurile vegetale. Alimentele cu azot unele sunt de origine animală, altele de origine vegetală. Între diferitele clase de alimente nu putem arăta, că unele sunt de origine animală și altele de origine vegetală. Așa amidonurile, cari sunt vegetale să găsim și la animale după cum am văzut la secrețiunea internă a glicogenului, care nu este decât un amidon. De asemenea s'au încercat și alte clase fiecări ale alimentelor, dar n'au nici un rost de oarece nu există nici o barieră între lumea animală și cea vegetală. Singura diviziune a alimentelor este numai aceea pe care am făcut-o din punctul de vedere chimic.

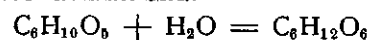
Fiziologia tubului digestiv.

Vom studia rolurile diferitelor părți ale tubului digestiv, vom face fiziologia tubului digestiv. Incepem cu cavitatea bucală. În cavitatea bucală, să pertrec două fenomene principale ale digestiunii: 1) masticatiunea, adică sfărâmarea alimentelor în particule foarte mici și 2) insalivațiunea, adică acțiunea salivei asupra elementelor. Alimentele când sunt introduse în gură, dacă sunt solide, sunt transformate în particule foarte fine cu ajutorul dinților.

Această transformare este necesară, căci alimentele trebuiesc amestecate intim cu diferite sucuri digestive, pentruca acțiunea acestor sucuri să se exercite asupra întregii mase a alimentelor, ci nu numai la suprafață.

Acesta este scopul masticatiunii al cărei mecanism este foarte simplu. Prin faptul că dinții să apropie unul de altul cu o forță destul de mare, alimentul, unele sunt tăiate de incisivi, altele sfâșiate de canini, altele în fine sunt măcinate de molari întocmai cum se macină gră-

unțele la moară. După ce alimentele au fost transformate în particule mici, ele să îmbucă cu saliva într'un mod intim. Saliva n'are influență decât asupra amidonurilor, cari nu sunt transformate în cavitate bucală, căci în cavitatea bucală alimentele stau puțin timp. Amidonurile venind în contact cu saliva, care este foarte bogată în apă (H_2O) sub influența fermentului activ din salivă care este ptyalina să hidratează dând naștere la glicoză, care este asimilabilă:

Ori când am amestecă amidonul cu apă e transformă în glicoză, când însă intervine și diastaza salivară — ptyalina — atunci obținem glicoză.

Lieidul lui Fehling servește a ne arăta, dacă amidonurile s'au transformat în glicoză, căci atunci turnând acest liciid peste glicoză, căpătăm o culoare roșie.

Glicoză este direct asimilabilă și poate trece, deci, direct în sânge. După ce alimentele au fost înbivate cu salivă ele trec în restul tubului digestiv în faringe. Faringele însă are o mulțime de orificii, de aceea trecerea alimentelor din cavitatea bucală în faringe, să face cu oarecare complicațiune, pentruca bolul alimentelor să nu între în alte cavități decât în esofag. Din cavitatea bucală ele pot trece ori în fazele nasale, ori în canalul respirator, ori în trompa lui Eustache. Această trecere, a bolului alimentelor prin faringe până în esofag poartă numele de *aeglutițiune* sau *înghițire*. Pentruca alimentele în trecerea lor prin faringe, să nu între în aparatul respirator, faringele se ridică în sus, prin ridicarea aceasta a laringelui epiglota vine și acopere întrucâtva orificiul respirator, așa că alimentele nu pot cădea în trahea arterială. În fenomenul înghițirii nu epiglota este organul principal, căci ea poate să lipsească, laringele însă ridicându-se în sus să astupă sub limbă și bolul alimentar nu poate cădea în laringe. Pentruca bolul alimentar să nu poată trece în cavitatea nasală vâlul palatului să ridică orizontal și astupă cavitatea sau fazele nasale. Nu rămâne dar decât comunicațiunea cu esofagul în care trec alimentele.

Progresiunea alimentelor este datorită mișcărilor părților tubului digestiv. Ei (păreții) să contractă în urma alimentelor și împing astfel bolul alimentar înainte. Aceste contractiuni ori mișcări ale tubului digestiv să numesc *mișcări peritaltice*. Prin ajutorul acestor mișcări bolul ajunge în stomac. În stomac alimentele să îngrămădesc în mare cantitate. Aci pe lângă acțiunea chimică pe care-o execută stomacul prin suc gastric mai execută și o acțiune mecanică. Într'adevăr stomacul prezintă o mulțime de contractiuni, grație pătorei musculare și care contractiuni servesc la frământarea alimentelor și la amestecarea lor cu diferitele sucuri digestive.

Rolul sucului gastric. Sucul gastric nu are influență decât asupra materiilor albuminoide cari sunt transformate în alte materii albuminoide numite *peptone*. Ca compozițiune chimică nu este mare deosebire între materiile albuminoide și peptonele. Peptonele sunt însă mai *dializabile* adică pot trece prin membrana tubului digestiv, pe când albuminoidele propriu zise nu sunt dializabile. Agentul principal, care transformă albuminoidele în peptone, este *pepsina*. Sucul gastric pe lângă pepsina mai conține acidul clorhidric. Rolul acestui acid este de a ajuta pepsina la transformarea materiilor albuminoide în peptone. Pepsina nu poate transformă materiile albuminoide în peptone, decât sub influența unui acid.

(Va urma.)

Dr. V. Hăncu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN.**

Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.

(Continuare).

Toți priveau la fca frumoasă a familiei de Medici. Chiar și regina și-a uitat pentru un moment de chestiile politice și s'a ridicat de pe scaun.

— Am onoare a vă recomanda pe Blanca, zise contele Artur.

— Ne bucurăm mult de cunoștința contesei Blanca Antremont, zise regina. Primește urările noastre de bucurie, iubita mea, că ai scăpat de pericolul, ce ți-a amenințat viața cu moarte. Furia distrugătoare a fanatismului a cuprins inimile chiar și a celor mai mari barbați de ai noștri politici, zise privind spre Coligny. De bună-seamă, contesa Blanca, aceia cari s'au încercat să-ți curme vieța ar fi vrednici de o pedeapsă mare și ai fi îndreptățiți să ceri dela noi pedepsirea aceloră. Dar azi împrejurările sunt de atari încât suntem siliți să nu pedepsim au numai pe păcătoșii mai mici, ci nici chiar pe aceia, cari se răscoală în contra ordinii de stat. Și după-ce nu suntem în poziția de-a pedepsi pe reufăcătorii d-tale, nobilă contesă, deocamdată te asigurăm de dragostea și preținina noastră.

— Primiți mulțămitele mele pentru bunăvoința arătată zise Blanca.

— Pe d-ta d-le conte trebuie să te apostrofăm pentru-că nu te-ai îngrijit îndeajuns de siguranță.

— A fost o conjurație la mijloc, de care nu am putut ști nimic înainte.

— La țarmurii Normandiei, unde sunt o mulțime de englezi și alți dușmani, omul să teme de multe, replică regina. Pentru aceea datorința noastră e a încunjura toate pericolele și pe contesa Blanca s'o ținem în curțile noastre.

— Aceasta e prea mare cinste, Majestate!

— Timpul zboară repede, să ne grăbim, zise Ecaterina principelui de Lotharingia, mai apoi s'a adresat către admiral: prezența noastră baremi de-ar duce la înflorire bunăstarea Franței. Noi însă ne încredem mereu în iubirea de patrie a d-tate d-le principe Chatillon. Guvernul așteaptă protecția d-tale.

— Eu totdeauna fac aceea ce-mi dictează conștiința zise Coligny și conștiinții nime nu se poate opune.

— Drept ai, zise regina.

Apoi prinse pe Blanca de mâni și pași de-alungul odăii.

— Încă n'ai fost nici-când în Paris?

— Niciodată.

— Unde ai crescut?

— În Ploernel, la claustrul de călugărițe numit sf. Agatha.

Am crezut îndată. Te tradesză însași purtarea. Ceea-ce nu ți-ai putut însuși în claustru, îți vei însuși în societatea înaltă dela noi.

Când spunea aceste nobilii au trecut pe lângă ele. Hugo Riviere auzise conversația lor și veni în așa o confuzie încât fără voie s'a alăturat la societatea lor și înaintară prin coridor.

— Regina sigur o va distinge cu ordul *escadron dela Reine.*

Ecaterina povesti bueros cu Blanca și mai departe. Conversația ei a fost mai mult un studiu. Deja dela început a câștigat pe Blanca pentru sine.

Cohorind în curte, regina agrăi pe Antremont.

— N'am cuvinte îndeajuns să-ți laud pe Blanca. Adu-o cât mai iute la noi și eu mă voiu îngriji de ea ca o mamă.

Strinse apoi în brațe pe Blanca și o săruta pe frunte, iar lui Antremont i-a întins să-i sărute mâna.

Dela Coligny și-a luat adio cam rece, iar pe ceealalți hugenoți nici nu s'a uitat.

Când s'a apropiat de cal, contele Antremont i-a dat tot spriginul posibil. Apoi salutând pe Blanca, însoțită de suita ei s'a depărtat din curte. După câteva minute nu se mai vedeau decât sclipitul armelor, cari să depărtau tot mai mult pe întinderea din față.

Tomul al doilea.

Montluc.

Visita Ecaterinei în Chatillon n'a adus rezultatele dorite și ambe partidele au primit-o cam rece. Catolicii credeau, că de nou voiește să lege alianță cu protestanții. Hugenoții se temeau de un plan suspect pe care trebuie să-l încunjure dela început. De ce s'a temut s'a prefăcut în faptă. Vestea că Henric principele de Lotharingia a cercat se ucidă pe Coligny s'a lătit cu iuteală de fulger. Dar omorul n'a succes. Aceasta ocazie, predicatorii au folosit-o se ațite poporul. Răscoala o urgita chiar și nobilimea. Insuși Coligny credea de binesosit momentul. Pregătirile au fost terminate. Mercenarii germani au și intrat deja în Franța. Astfel după încercările de pace a Ecaterinei în Chatillon de nou a erupt războiul civil. Protestanții sau răscolat în întreaga Franța. Coligny, îndată la începutul răscoalei a raportat un mare triumf în Limonsiu. A comis fusă păcatul că a măcelărit pe prinsoneri.

După părerea de atunci, nimicirea catolicilor să ținea între lucrurile plăcute lui Dumnezeu, războiul civil de nou s'a pornit. Cele mai mari cruzimi le-au săvârșit protestanții din sudul Franței din provinciile Langnedoc, Guienne, Poiton și Saitonge. Au măcelărit pe catolici și le-au dărâmat bisericile. Cele mai frumoase esemplare zidite în stilul gotic au apus foarte repede. Singur în Montpellier au dărâmat nouăsprezece biserici, iar în Orleans patruzeci și șase. Cele cari au mai rămas au fost necinstite de ei în chipul cel mai barbar. Nici chiar morții n'au avut liniște și ei au fost desgropați și oasele lor împrăștiate prin aier. La așa ceva nu i-a îndemnat numai furia nebună de care au fost conduși, ci chiar și predicile infocate ale preoților lor netrebnci.

În Orthey și în Beauru au fost măcelăriți trei mii de catolici. N'au cruțat nici femeile nici copiii. În St.-Levre au ucis două sute de preoți, iar în Nismes străzile erau pline de sângele catolicilor. Pe cei cari au mai rămas în viață i-au închis în casa orașului, până-ce reufăcătorii și-au câștigat

puteri noi. Nu peste mult s'a început un nou măcel. Pe catolici, unși câte unul i-au trimis în criptele bisericilor unde îi așteptau protestanții cu sabiile și sulilele ca să-i străpungă. Măcelul dela Michelade a durat dela unsprezece ore noaptea până dimineța la șase ore.

Atari lucruri crunte au dus îndeplinire hugenoții.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Domnului să ne rugăm cârticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de **Dr. Nicolae Brânzeu**, paroh în Vulcan. Cu încuviințarea Ven. Ordinariat de Lugos. Cuprinde pe lângă obișnuitele rugăciuni: sfânta Liturghie întreagă, oglinda sufletului la mărturisire, troparele glasurilor. — Limbă populară curată, ortografia Academiei, tipar frumos, cetet, legătură trainică. — Aceasta cârticică e menită să îdestulească toate așteptările în aceasta privință, curmând vechile neajunsuri. Prețul: legat à 32 fil., dela 50 exemplare în sus à 28 fil. Se află de vânzare la editorul Alexandru Anea, Gherla—Szamosujvár și la toate librăriile din țară.

În zilele acestea a apărut în editura librăriei Ciurcu din Brașov ediția a treia prelucrată și augmentată, a cărții de specialitate: **Correspondența comercială**, cu explicarea termenilor comerciali, de **I. C. Panțu**, profesor la școala superioară de comerț din Brașov, format 8° mare I—XVI + 340 de pagine. Prețul cor. 3.50.

Această carte cuprinde teoria corespondenței comerciale și 474 de modele de scrisori comerciale, atât în afaceri de mărfuri cât și de bancă, adunate din practică. De mare importanță și de un folos neprețuit este **terminologia comercială** în care se dau explicări pe scurt, asupra diferiților termeni din variatele afaceri comerciale. Sunt cu totul peste 800 de termeni explicați pe trei coli de tipar, format de lexicon. — **Recomandăm** această carte folositoare tuturor comercianților, contabililor și funcționarilor de bancă, membrilor din direcțiunea băncilor precum și preoților și învățătorilor, cari au interes de a se informa temeinic în diversele afaceri comerciale.

Proprietar-editor: **AUREL C. DOMȘA.**

Redactor respons.: **AUGUSTIN GRUȚIA.**

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, sa-loane, aranjare completă de hotel, oafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 100—104 (Központi városnéző mellett).

